

AITA LUKI, BERTSOLARI

Karmen'go Amak Bizkaia'n jai asko daukaz, eta santutegiak. Jaiak Santurtzi'n, Barakaldo'n, Balmaseda'n eta abar ospatzen dira aundikiro, aurten egin diran lez. Santutegiak, barriz, praille ta monjenak, Markiña'n, Zaldibar'en, Durango'n, Zornotza'n, Getxo'n, Orduña'n, Begoña'n eta abar.

Emen, Larrea'n, beste urteetan baiño gar geiagoz ospatu dogula esan bear. Bederatzi-urrena egin zan leenengo, illaren zazpian asita. Goizero, sei t'erdietan, plaza erdian urtenda, Larraraiño, kilometro bat lez, Errosario santua kantatu ta errezatuz etorten giñan Karmen'go elizara. Emen alkar-meza zazpi-zazpiretan. Julen Urkiza ondarrutar gazteak itzaldia, Andra Maria'ren bizitza ta birtuteak azaldu ta goretsez. Gure elizeak ezin leitekean geiago artu.

Karmen'go Amaren egunean, ostera, goiz-goizetik asi zan jentea etorri ta etorri, andik eta emendik, etenbako erreskadan, txiñurri-kate luze-luzea bai litzan. Mezak ugari goizeko sei t'erdietan asita. Eliz-aurreko zelai zabalean izan zan 12'tako alkar meza. Ez bero ez otz, giro ederra platanupe atsegiñean; gitxitan ikusi dan beste jente, gazte ta zaar, andrazko ta gizonezko; gizonezkoak batez be, astelena ta lan-eguna zanagaitik Larraratuak.

Karmen'go Amaren eguna zan. Baiña niri be omena egiten jatan: 50 urte ziran nik leenengo meza emon nebanetik. Egun au, beraz, jaitu egin bear zan, Jainkoari ta Karmen'go Amari eskerrak emonez eta aurrerantzerako be doe ta mesede barriak eskatuz Alkar mezan, ba, neuk egin neban erdiko, beste seik lagundurik. Mezatan errikantak. Berau astean, Azpillaga bertsolari sakon-leunak, beste urteetan letxe, bere ekinialdia egin eban, baita erri-toitzaetan eta azken-agurrean be. Meza-zuzendari, irakurle ta enparauak ondo. Itzaldia, Julen Urkiza'k. Gure Jaun-artze txit luzea. Neure azken-agurra ta kantak.

Ondoren, au be beste urteetan lez, jaiari berea emoteko, Zornotza'ko dantzari talde ospetsu "Udabari"-k bere jarduna, ordu bete t'erdian. Umetxo, mutiko ta nagusiak oso egoki dantzatu zituen kontatze-egin-ala artazi, erre eta gaitz, ango ta emengo. Jentea pozarren, ikusi ta txalotu. Eguzkia berotzen asi zan arren, barne-pozak edozer arinduten. Ordu bi t'erdiak joanak ziran jentea bazkaltzeaz gogoratu zanean.

Lekaideen bazkaria.—Suur-luze baizen jakin-miñak izan oi gara-ta, ez dozu arrigarri egun orretan karmeldar prailleak zer modutako bazkaria egin eban jakin nai izatea. Ilera luze bitan zutunik, "Zein gozo tan eder dan / anaiak alkartu, / eta danok batera / Jainkoa goratu" abestu gendun leenengo.

Gero maikoari ekin geuntson. Jan-gale giñan; meza, itzaldi, kantu, autortegi, Jaun-emote ta gaiñetiko lan guztien ondoren, eta berandu, etzan arritzekoa. Danetariko zizka-mizka ta jan-zeeak, edari goxoakaz batera, laster amaitu jakuzan; olako egunetan oitura dogunez, makailloa gero; aragi pizkat, eta mai-azkenak, frutea, ijitu-besoa, akeita-txola... Txokorrik ez eban iñok erre. Or gure bazkaria.

Orren ostean, baiña, egiten ditugu geureak, bertsoz ta kantuz, soin ta arima, jaiari dagokion poza aitzen emonik. Bertsoz asi ta kantuz amaitu, ba-zan umore onik. Jaiak jai, esan oi dau euskaldunak. Eta guretzat, karmeldarrok dogun jairik eder ospetsuena izan. Beto, beraz, bertsoak be.

Meza barriko ezteguak zirala-ta Aita Luki'k ateratako aapaldi biziak Aita Julen Urkiza ondarrutarrak abestu euskuzan abots zoli gozatsuz. Eta argitaratzea merezi daben ezker, emen doaz, irakurle, zure atsegingarri.

"Jai aundi baten, emen, pozez alkarturik. Berrogeta amar urte mezadun dalarik gaur Aita Santiago zorunez beterik: eskertu da Jaunagaz biotz-biotzetik

Iru abade doguz, Santi mutikotan, Amoroto'n jardunak parroki lanetan: Dionisio jauna ogetaka urtetan, On Nazario lagun ta gero Iturran.

Amoro'n askotan karmeldar prailleak urte-zear jaietan egiten semoiak Anai leial batzuk be, eskale zoliak, ixuri oi ebezan euren izerdiak

Karmeldar azi onak frutu emon eban: Santi be umetxo zala Karmel'ez zaletzen. Larra'ko ikastetxera etorri zan ikasten, karmeldar su goritan aldiro indartzen.

Larra'ko bost urteak ezin Santi'k aitzu: irakasleak ainbat bear gogoratu. Batek erdi-erditik biotza zatitu... Guretzat santu zana eban fusilatu.

Mezadun egin arte beste urte batzuk ikasten euki eban karmeldar konbentuk: Markiña'k ta Gasteiz'ek Begoña'gaz iruk. Begoña'n "egin" zana ospatzen dogu guk.

Jauparien ekintzak aundiak benetan: mezea esan eta autortza lanetan, txakur-mutu izan barik egia aldarrikan, ikasbidea emon ona egiñetan.

Azi ta azitokiak zelakoak diran frutuak antzekoak agertuko bertan. Ainbeste eliz-gizon Amoroto'n zelan txikia izanda be aurki leitekezan.

Amazortzi millatik gora mezetatik, itzaldi ta azalpenak ez dauke neurrik. Kantabria ta Araba, Errioxa aldetik, Gipuzkoa'n, Bizkaia'n... zenbat tokitatik!

Jauparien lan ona gudan be bear zan, ta Santi prest ebillen euskal gudaketan; lanaren sari legez lau urte kartzeletan: jaupari lez jarraituz zintzo ta benetan.

Jaupari batek badau beste arazo bat. Arazo ori ongarri betiko deritxat: "Idaztiak idatzi egiren bidetaz." Egillea ilda be, or gerokoentzat.

Eliz-ospakizunak norbere izkuntzan egitea egoki, bidezko, argitan euskaldunok euskeraz egin daiegezuan, euskerazko idaztiak bearrezko ziran.

Abade bearrari erantzunik zintzo, eliz-gizonen batzuk egin dabe asko. Lauen bat izan doguz Bizkaia'n puntako; onciñ artean dago Aita Santiago.

Berrogeta amar urte mezadun zarala. Gora Karmen'go Ama, Jainkoa leen dala! Mesede danakaitik eurai esker-ala: gerokoakaz geio poztu daizuzala".

Autor daidan, aurrera barik, Aita Luki karmeldarra, Bizkaia'n beintzat ondo ezagutua, antxiñatik dogula bertso-saioak egiña. Ba-ditu arnasa ta jasa bertsoak biritzeko.

Aita Onaindia